

ЖАҢҚ СЎЗ

خلاق سوزى

ДИЖРИЙ:
ҚАМАРИЙ, 1412 ЙИЛ,
ЖУМОД АЛ-АВВАЛ, 7-КУН.
ШАМСИЙ,
1370 ЙИЛ,
АКРАБ, 25-КУН.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ РЎЗНОМАСИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

1991 йил 14 ноябрь, пайшанба, 220-сон

НАРХИ

ОБУНАЧИГА 7 ТИЯНИ,
СОТУВАДА 10 ТИЯНИ.

ОЛИЙ КЕНГАШ СЕССИЯСИГА ТЎРТ КУН ҚОЛДИ

ПРЕЗИДЕНТ БИЛАН ДЕПУТАТЛАР МУЛОҚОТИ

Ўзбекистонимиз мурাকাб ва зиддиятли ижтимоий-сиёсий вазиятни бошдан кечирмоқда. Мустиқиллик йўлига дадил қадам қўйилиши муносабати билан гоҳ ўткир иқтисодий ва молиявий қийинчиликларни енгишга тўри келаяпти. Бунинг устига собиқ СССРнинг тарқилиб кетиши ва янгиликнинг шаклланишига тўғрисида азалдан қарор топган республикалараро ҳамкорликнинг бузилиши, узилиши, ҳатто барҳам топиши халқ ҳужалиғи тармоқларининг муқим ишлашига халаф этказмоқда. Бозор иқтисодиётига ўтишдаги мушкулликлар, сўминг қадрсиэланлиши, нарх-навоининг кўтарилиши кўтарилиши тангликни кучайтиради.

И. А. Каримов бундай ошқор, юзма-юз мулоқотнинг Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши саккизинчи сессияси арафасида ўтаётганлиги анжуман кун тартибиданги масалалар долзарблигидан далолат бериши, муҳокама жараёни қизгин ўтишидан депутатлар ҳам, меҳнат аҳли ҳам манфаатдор эканлигини таъкидлади.

Учрашууда кўптартиявийликка, ошқораликка, сўз, фикр, матбуот эркинлигига кенг йўл очилиши, таъқибларга барҳам берилиши, оммавий ахборот воситаларини, матбаачилик ва ноширликни тараққий топтириши, ижодий эришлар, жумладан журналистлар ҳақида ҳамхўрлик, миллий радио ва телевидение истиқболли хусусида батафсил сўз юритилди. Республикада яшаватган миллиятлару элатлар дўстлиги, тотувлиги, ҳамкорлигига эришиш, рус тилида сўзлашувчиларнинг ўзбек тилини ўрганишлари шарт эканлиги қайд этилди.

Бундай шароитда жамиятнинг ҳамма ҳаётий бўғинларини ишинг кўзини билди бошқариш, аввало сиёсий, иқтисодий, маънавий экиннинг мўтадиллигини таъминлаш муқим ўрин тутади. Бинобарин, республиканинг қонун чиқарувчи, ижрочи, назорат қилувчи мақодалари, уларнинг раҳбарлари, ходимлари бир-бирларини тушуниб-англаб, максимал бирлиги, вазифалар муштараклигини назарда тутиб ишлашлари ҳал этувчи аҳамиятга эга.

Сўнгра Президент И. А. Каримов депутатларнинг саволларига муфассал жавоб қайтарди. Буларнинг аксарияти бозор иқтисодиётига, эркин нархларга ўтиш, нарх-навоини, халқ таъминотини тартибга солиш, саноатнинг қайси тармоқларини усту даражада ривожлантириш, давлат мулкни хусусийлаштириш, хорижий мамлакатлар машина-ускуналарини, технологиясини кўпроқ олиш ва ўзлаштиришга дахлдор эди. Пулинг қувват-ю қадри тобора заифлашаватгани сабабли аҳоли қўлидаги катта-катта маблағни тезроқ сарфлаш, уни қурлишларга, янги буюмлар харид қилишга, фаровонликка ишлатиш зарурлиги уқтирилди. Сўнгра ашхотига, валютани сўмга алмаштириш чоралари қўрилиши, Ўзбекистоннинг ўз пулини чиқариш устида иш олиб борилаётгани, лекин бу узок муддатли жараён эканлиги, ҳозирча купонлар чиқариш тадбирлари қўрилаётгани ай-тилд.

Кейинги пайтларда Президент билан Олий Кенгаш ўрбора заифлашаватгани раҳна солишга, шу тариқа ўта-тадил муҳитга путур этказишга уринувчи кимсалар овози паст бўлса-да эшитилмоқда. Буларнинг миш-миш, фитна, адоват сингари иллатлар кочиб зиванлиги ўйларини айтади. Олий Кенгаш ҳам, халқ депутатлари ҳам ақолат муфдатлари тугаганча фаол ишлайдилар, уларнинг кўмуфиз, обрў-эътиборини ошириш борасида барча тадбирлар қўрилади.

Шу нуқтан назардан қараганда Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримовнинг Ўзбекистон халқ депутатлари бир гуруҳи билан 12 ноябрдаги учрашуви гоҳт фойдали бўлди, дейиш мумкин.

Маҳаллий советлар, Олий Кенгаш, депутатларнинг барча тоифалари фаоллигига эришиш бош масала бўлиб қо-

Учрашуу қизгин, самимий вазиятда ўтди, бундай суҳбатларни муфассал ўтказиб туришга келишиб олинди.

Нуқтаи назар

ЙИҒИНДАН ОЛДИН

ЙИҒИН КЕРАКМАС

Биз «Ҳаёт — курашдан иборат» деган оддий бир ҳақиқатга ҳар лаҳзада дуч келамиз. Кураш усули ҳар хил, лекин унинг асосини фикрлаш, ўйлаш ташкил этади. Нима бўлганда ҳам сиёсий учун кураш мантқиқий тўғри фикрлашнинг мақсули бўлмоғи керак. Энг асосийси — ҳар бир масалани ҳал этишда мезърини унутмаслик. Бугунги кунда оддий бир воқеадан, шахсий ҳиссиёт ва тушунчадан улкан хатолар ясаб жамиятга, ҳокимиятга айбон тошларини отмайлик. Шундиз ҳам жуда оғир аҳволда яшаватган, лекин келажакка умидини йўқотмаган меҳнаткаш халқимизнинг ҳам, уларнинг раҳбарларининг ҳам юрагини янада доғламайлик. Фақат бор ҳақиқатни, камчилиги ва хатоларинингга рўйроқ айтишимиз, у қайси биримизга тегишли бўлса адолат билан тан олимизни керак. Танқиддан қимандир ўч олиш учун фойдаланиши, уни қасдан уюштириш бориб турган пасткашлиқдир. Очгини айтганда, кейинги йилларда ташкиллаштирилган бюротма тақид бўронга учрамаган теран фикрли кишиларимиз қолмади, ҳисоб. Энг ачинарли томони шундаки, бу усул бутун бир халқ номидан уюштириб келинади.

Илгарилари партия ташкилотлари ҳар қандай йиғилиш ва сессиялар олдиндан ўз йўналишларини, тўғрироғи — марказнинг бюротмасини амалга ошириш учун бир гуруҳ «фасоллар» партия гуруҳининг йиғилишига чорлардилар. Деярли барча масала шу ерда ҳал қилиниб, роллар тасимланар, яъни қайси масала бўйича ким чикиши ва кимлар нима деб гапиршигача тайёрланарди. Сессия тасдиқлабдан лавозим бўлса ва қайсибир депутатлар олдиндан раҳбарият тавсия этган номзодаги қарши фикр билдириш хавфи тугилса мажлис бошлангунга қадар у депутатлар билан алоҳида гаплашиб чикларди. Шу йўсинда сессиялар «ақллик» билан ўз ишини олиб борарди. Хўш айтинг-чи, бу «сахнанинг кимга кераги бор? Ошқора мулоқот учун имконият яратилмаган, ҳужақурсинга ўтказилган бундай анжуманлар халқ учун нима беради? Бу гуруҳ партия таназуулидан сўнг «оқ-соқоллар кенгаши» деб, бугунги кунда эса «киллер кенгаши» деб юритилмоқда ва яқин йилларга партия ўз олдига қўйган вазифани ҳозир ҳам «адашмай», садоқат билан бажариб келмоқда.

Мантиқан олиб қараганда, бунинг ҳеч бир тўғри жойи йўқ. Ахир депутатнинг ўзи халқ вакили бўлса, у ёки бу масалада фикрлашадан ва мени сайлаган халқ номидан фикр билдираман деб сессияга келсез, унга масалани ақиллар кенгашида ҳал этдик, сенинг вазифанг тасдиқлаб бериш, деб турмиш, бунга нима дейсиз? Бундай «имини» ёки «имитти» сессиянинг кимга кераги бор? Шундай бўлган, ҳал этилаётган масаланинг моҳияти тушунилиб-тушунилмағи тасдиқланиб, у қарор ва қонун макомини олади. Сир эмаски, бундай қонун ёки қарор жамият учун деярли хизмат қилмайди. Бизда ҳурфикрлик қарор топиши керак. Унда қиламанки, бундан кейин ҳар бир кишининг сўзи эътиборга олинади.

Тўғри танқид қилган одамнинг ҳам шўрига шўрва тўкилганлиги сир эмас танқидга учраган раҳбар партия органлари ёрдамида танқидчининг умри давомида қилган айбларини топади. Агар айб топиладис, уни сўзиний асайд. Жамолларда танқиднинг «халқ душмани» даражасига етказувчи гаваб ва иғводан иборат бўлган қарорлар чиқартирилади. Рўзномаларга бюротма мақолалар берилади. Эътибор қилинг: бюротма ва унинг бажарилиши битта ёки бир гуруҳга уюшган одамларнинг ҳоқш-иродаси билан рўйбга чиқарилади. Танқидчи бир умр шикастланади. Энди жамоатчилик олдида гуноҳкор бу банд қандай қилиб курашини? Кўчага чиқибми? Одамларга дардини айтсинми? Улар ҳам но-чор. Адолат ва шафқат қалити ҳам шу бандлар мактаб, уларни яратган одамларнинг қўлида бўлса. У нима қилиш керак? Адолат ва ҳақ қарор топиши учун ошқоралик даркор. Ошқоралик бўлган, мадҳияболанк ва мактовлар тургаган жойдагина тенглик қарор топади. Халқ учун фойдали ошқора музокара, мунозара бошланади.

Менинг тақдирим: сессиялар ичхам ва ишчанлик руҳида ўтиши учун сессия олдиндан барча депутатлар Олий Кенгаш комитетларида йиғилишиб, қўриладиган масалалар юзасидан фикрлашиб олсалар дуруст бўларди.

Энди биз ўз сўзимизни айта оладиган ва уни ҳимоя қиладиган бўлайлик!

Воҳид АЪЗАМОВ.

Ўзбекистон Олий Кенгаши Транспорт, йўл ҳўжалиғи, алоқа ва информатика комитети раисининг муовини.

ХАТИРЧИЛИК 100 ЯШАР ЖЎРА БОБО ПАРДАЕВ

Салла деса қалла олар замонда ҳам Дасторидан кечмаганимиз Жўра бобо — ўзбек бобом.

Номардлар юрт сотган кунда... сувни қўриб — Дарҳол этик ечмаганимиз Жўра бобо — ўзбек бобом.

Хар донга ул оқ жўҳори қўлинг тегиб улуг бўлди, Эл риқзини поклагучи барақали уруг бўлди.

Юз йил умри меҳнат — захмат билан эгиз, Пок имонинг, азиз жоним Жўра бобо — ўзбек бобом.

Зонр Хол МИРЗА Уғли олган сўзғат. Мухтарам УЛУҒ қиз шўри.

МУСУЛМОН ДУНЁСИГА ЙЎЛ

«ХАЛҚ СЎЗИ»НИНГ МАХСУС МУХБИРИ САУДИЯ АРАБИСТИДА ИШЛАЙДИ

Мухтарам муштарийнинг ёнда бўлса, «Халқ сўзининг» 1990 йил 29 октябрда чиққан ишонча сониде хориждаги юртдошу элдош, тилдошу дилдош, қондошу қариндошлар билан махр кўприкларни ўрнатидедек эҳзу интизмизни баён эттирдик.

кабултаримиз муқаддас ўлкаларга улакан. Ундан дилларга таскин тасалли, маънавий қувват қудрат бергучи хабарлар кутиб қоламиз.

Шукри, кўнги тоза, ният пок, руҳ тетик бўлса, орзуга эришмоқлик муқаррар экан. Кунни кечга Ўзбекистон матбуоти тарихида илк бор хорижда фаолият қўрсатувчи мухбир элдош олинди. Шу тариқа қўлимизнинг биринчи мартаба мусулмон дунёсига чўздик. Каъбатуллога йўл очдик. Шояд мухбиримиз Маккам мукарамма, Мадинаи мунав-

ТАНИШИНГ: Қудратилло Меҳмонкул ҒУЛОМОНОВ 1968 йилда Жалолобод вилоятида тавалуд топган. Тошкент давлат шаръшунослик институтини тўлиб. Энди у тахминан Мадинадаги Ислом дорилфунунда давом эттиради. Шу билан бирга Қудратулло «Халқ сўзининг» Саудия Арабистонидеги ўз мухбири вазифасини бажариш маъсулиятини ҳам зиммасига олди.

Танқидчи бўлиб қўриладиган, еллома шонига нисбатан кўпроқ амалдор одамни эслатади. Навоий метросида эса қатта қомуш ҳадаб турган, кучга юзли (кўпроқ қирғизларга ўхшаб кетгани), икки қўли билан хассага суяниб турган келса мўйсафид тасвирланган. Сурагининг бир томонда 1411 иккинчи томонда 1501 деб ёзилган.

Алишер Навоий тавалудининг 550 йиллиги кенг нишонланди. Шу муносабат билан турли кўргазмалар, адабий кечалар, шон ва ёзувчилар билан учрашувлар ташкил этилди. Шаҳримизнинг турли жойларида шонининг шох байлали ва ҳикматли сўзларидан намуналар, ул зотининг сураглари пайдо бўлди. Тошкентнинг катта кўчаларидан бири — 1938 йилдан бери шонр номи билан аталиб келинаётган Навоий шох кўчаси ҳам бундан истисно эмас. Навоий кўчаси бўйлаб сўй қилсангиз бунга ўзингиз гувоҳ бўласиз ва... Балки менинг кўнглимга келган фикрларга Сиз, азиз га-зетхонлар, ҳам қўйиларсиз. Гап шундаки, Навоий деганимизда юзларидан нур ёниб турадиган, истараси исикки, чиройли ва нуруний инсон кўз олдимизга келади. Аслида ҳам шундай бўлиши керак. Ҳарқалай, бизга адабиёт дарсликларидан таниш шундай эди. Навоий кўчасидеги сураглр эса кишини бекхитёр ўйлан-тириб қўяди. Келинг, шу сураглр билан бир танишиб чикайлик: Навоий — Энгельс кўчалари

чорраҳасида каттагина портр-рат бор. Сурагдан соч усти-рада олдинки, соқол-мўй-ловли қол-қора ва текис бўлмаган (соқол-мўйловининг эъти-борсизлиги билан чизилганли-ги шундай кўзга ташланиб туради), кўзалари катта-катта, ўнг қоши чимирлиб тепага қараган, эгнига елкалари кў-ган қоранга чакмон кийган одам қараб турибди. Сураг-нини кўрақ қисмига араб ило-сониде катта харфлар билан «Алишер Навоий» деб ёзиб қўйилган. Шу ёзув бўлмаса, сурагдиги кишининг Навоий ҳазратлари эканлигига ҳеч ким ишонмаслиги мўқаррар.

«Олам аҳли билингиз, Иш эмас душманлиг, Ер ўлинг бир-бирингизгани Эрур ашриг иш. Алишер НАВОИЙ» деб ёзиб қўйилган. Навоий номи адабиёт мў-зейи олдиде Навоийга ҳайкал ўрнатилган. Ҳайкалда чал кў-лида китоб ушлаган, бош бар-моғи китобнинг устида, қолган қўли билан соқолнинг тўкам-лаб бир нуқтага ўйчан тукан-лик турган, қира бурун, кў-залари катта-катта, белмида қа-ват-қават белбоғ, эгнига ерга-на тегиб турадиган узун чакмон кийган киши акс эттирилган. Ҳайкал остига

ХАВАРИНГИЗ БОРМИ?

● СССР Ташқи ишлар вазирлигининг матбуот марказида М. С. Горбачевнинг «Ангуст фитиса. Сабаб ва оқиба-батлар» китобини ҳади қилиш маросими ўтказилди.

● Петербург мэри А. Собчан Европа иқтисодий ҳам-жамияти мамлакатлари раҳбарларини ана шу минтақага аудлик билан озиқ-овқатдан кенг қўламли ердан кўрсатишга даъват этди.

● СССР Президенти ҳузурдаги Сиёсий маслаҳат кенгашининг аъзоси Александр Яковлев АҚШга келди. Унинг сафаридан мақсад стратегик барқарорлик масала-лари юзасидан маслаҳатлашиб олишидир. Белгиланган дастурга кўра давлат департаменти раҳбарияти, Америка сенаторлари ва конгрессменлари, АҚШ савдо-саноат до-наларининг наомиядалари билан учрашувлар ўтказилди. Вашингтонда А. Яковлев АҚШ Президенти Жорж Бушга СССР Президенти Михаил Горбачевнинг мактубини топ-ширади.

● Утган кун Б. Н. Ельцинга демократия медалини беришга қарор қилинди. Бу ишон дунёдаги кўпгина мамлакатларнинг сийасатдонларини бирлаштириб турган Халқаро сиёсий маслаҳатчилик уюшмаси томонидан 1982 йилда тасвир этилган.

● «Бу йили орада Болтиқбўйи давлатларидан совет қўшинларини режа асосида олиб чиқиб кетиш кўзда ту-тилмапти», — деди СССР Мудофаа вазирлиги матбуот марказининг вакили. У совет қўшинларини бу минтақа-дан кўчириш масаласи «фақат СССР ва Болтиқбўйи давлатлари ҳукуматлари ўртасидаги музокаралар нати-жасидеги ҳал этилиши мумкин», деб таъкидлади.

● Қирғизистон Президенти Асқар Акаев республика қишлоқ ҳўжалиғидеги таиғ аҳволини тубдан ўзгартиришга яна бир бор уриниб кўрди. Президент фармонида яқин ойлар ичиде деҳқон ҳўжалиқларини ташкил этиш учун камда бир ярим миллион гектардан иборат ер фонди вужудга келтириш кўзда тутилган. Экинорлар ишлаб чи-қариш рентабеллиги 15 фоздан паст бўлган колхоз ва совхозлардан мусодара қилиб олинди. Ер одамларга умрбод мерос сийфатида эгалик қилиш учун конкурс асо-сида берилади.

● 11 ноябрь кун Туркия Республикасининг бош ко-сули Олтон Карамануғлу Бокуда Озарбайжон Респу-бликаси Президенти А. Муталибовга ўз мамлақати ташқи ишлар вазирлигини баёитини топширди. Унда Озарбай-жоннинг мустиқлиғи таи олинган.

● СССР Мудофаа вазирлиги матбуот марказидан ТАСС мухбирига хабар қилишларича, ҳарбий кизмат-чиларнинг маоши оширилган. Эндиликда ҳарбий-тиббий муассасалар, дам олиш ўйлари, пансионатлар, профи-лакторийлар, туристик базалар, ҳарбий-ўқув юрлари, мактаблар, интернатлар, мактабгача, мактабдан таш-қари ва маданий-маърифий муассасалар, театр-томоша қўрсатиш корхоналари, спорт ташкилотлари ва ақхи-ларнинг етатчи касб ходимлари 20 фоз кўп ҳақ ола бошлайдилар. СССР Мудофаа вазирлигининг Латвия, Литва ва Эстония ҳудудлариде жоиллаган тибиий муас-сасалари, корхоналари ва ташкилотларининг ишчи ва хизматчилари маоши 50 фоз қўлайитирилади.

● Москва кўчаларида: «Халқлар дўстлиги театри 18—26 ноябрь кунлари Вахтангов сахнасида «Украина театрлари фестивали» томошаларини кўрсатади» деган афишалар пайдо бўлди.

● Исроил яқин кунларда Латвия пойтахтида ўз эл-чихонасини очди. Ригадаги элчи — Литва ва Эстонияда ҳам иш юритиш ваколатига эга бўлади.

● Суданда қўролни талон-тарож қилганлиги ҳамда ўт очилдиган қўроллардан қонунсиз фойдаланганлиги учун ўлим жаозсини ижро этишга киришилди. Қатл жи-ноятчиликка қарши кураш кампанияси доирасида амалга оширилмоқда.

● Россия Ички ишлар вазирлиги ходимлари томони-дан совет пулида 6 миллиард, валютада 13 миллион сўм-лик миқдорда КПССга тегишли маблағ турли тижорат корхоналари сўчтларидан топилди ҳамда ҳаракатсиз қилиб қўйилди. РСФСР ички ишлар вазир Андрей Ду-наев ТАСС мухбирига ана шу ҳада маълумот берди.

[ТАСС ва марияий рўзномалар материаллари асосида тайёрланди.]

ЎН ИККИНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИ САККИЗИНЧИ СЕССИЯСИНИНГ ОЧИЛИШИ ТЎГИРИСИДА

Ўн иккинчи чакиринг Ўзе-бекистон Республикаси Олий Кенгашининг саккизинчи сессияси 1991 йил 18 ноябрь

Ўзбекистон Республикаси халқ депутатлари 17 ноябрь кун артадаб соат 9 дан 19 гача Ўзбекистон Респу-бликаси Олий Кенгаши мажлис-лари залининг фойесида рўй-хатга олинади.

НАВОИЙНИ КЎРГАНДА...

[МУСАВВИРЛАР УЮШМАСИ БАДИИЙ КЕНГАШИ ЭЪТИБОРИГА]

«1411 Алишер Навоий 1501» деб ёзилган. Ҳайкал адолатпарвар, еллома шонига нисбатан кўпроқ амалдор одамни эслатади. Навоий метросида эса қатта қомуш ҳадаб турган, кучга юзли (кўпроқ қирғизларга ўхшаб кетгани), икки қўли билан хассага суяниб турган келса мўйсафид тасвирланган. Сурагининг бир томонда 1411 иккинчи томонда 1501 деб ёзилган.

Марказий телеграф биносининг тўғрисидаги сураг эса метротагининг айнан ўзи, фа-қат бу ерда хасса ва хасса тутган қўлар кўринмайди.

Бекхитёр ўйланиб қолсан киши: нима учун сураглрде-ги тасвирлар бир-бирга мут-

«Халқ сузи»нинг хотира китоби

Харбийда хизмат қилётган Акбар-жон телеграмма олди: «Тез етиб кел, Отанг оғир ботиб...»

Хайрон бўлди, ҳаёлга толди... Отасининг беллиги сира ишонмасди... Халқ элликка ҳам кирмаган, Қирчилла ашда, Зулаваси ахшадга кетган. Ишлаб ҳормасиди, соғилмадан шикоят қилганини эшитмаган эди.

Барбир, кўнгли гаш бўлди, юраги ҳаридди. Тезроқ етиб олишга шошилди. Оёқ юрти, тилини соғиниб қолган экан, дўқондан бир тўп ўзбекча газета олди. Тошкент — Самарқанд самолётига чиқиб биланок «Совет Узбекистонини ўқишга тушди».

«Узбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Пайарик район партия комитетининг биринчи секретари Хайрулла Сайдиёв 12 майда 48 ёшида тўсатдан вафот этди».

Ажойиб коммунист, совет халқининг содиқ фарзанди, самийи инсоннинг ёрнин хотираси қалбларимизда абадий санланади».

Уйга келиб, дод-фарад устидан чиқди...

Мана шунга ҳам етти ярим йил бўлиб қолди. Лекин Хайрулла Сайдиёвни билдирган юзлаб, минглаб одамлар қалби, шуурда нуруний чекраси, мулоийим боқилари, бугдой сўзлари, доно маслаҳатлари, қилиб кетган ишлари, ахлоқийлиги бир умр муҳаббатлар, нақшлари қолди.

Икки ёш улғу, мартабаси баланд бўлса-да, буни мутлақо сездиримас, дийдорлашу, суҳбатларимизга кўпинча ўзлари ташаббускор бўлардилар. Бошқарув қатори тез-тез қиришиб, суҳбатлашга муштоқ эдимиз вақтларини ярадим. Қолаверса, юмшоқдек тулолданга табииятдаги бир мушқоқазорлик, қайсарликни билардилар.

Хайрулла ака феълан кенг, фикри тинч, суҳбати ширин, андишали-мулоқазали, ишга фидойиларча берилган одам эди...

«Хар кунин эг қами 300 километр йўл босарди, районин бир айланб чиқарди, — эслейди машина ҳайдовчиси Файзулла ака. — Бу кишичалик олиб-югуриб ишлайдиган раҳбарни қурмаганми. «Узингини асанган, соғилгинини ўйланган бўларди», дердим баланд. Ё мийғидега кулбигина кўяр, ё кўриб турибсиз-ку, ташвиш бошдан ошиб ётибди», дерди. Бу ҳақда Тошкент, Самарқанддан борган адиб, публицистлар ўз вақтида кўп айтишган эди.

кечиб санъатига қойил қолган пайтларим кўп бўлган.

Хайрулла ака адабиёт, санъатнинг чинакам ихлосманди, хомийси эди. Маданиятни, ўқимашди бир одам омавий ахборот воситаларини мунтаза кузатиб, ол озига тушган бадиий, илмий, публицистик асарлар билан танишиб боришга вақт, имкон толар эди.

Мутлақасислар, муаллимлар билан учрашиб қолганда, дарҳол янги чиққан асарлар ёки адабу олимлар жижодидан сўз очар, суҳбат маромини янги қизиқ мавзуларга буриб юборар, кўпчиликнинг ҳаёлига келмаган, теша тегмаган фикр-мулоҳазалар билан танишарди.

Тил ва адабиёт ўқитувчиси бўла турари адабиёт, матбуот, санъат соҳабларидан кам хабардор, эски, сергайиб кетган консептга суяниб қолган, савияси ҳақин қадар, кийинки ишлари ҳам ҳақидедак баъзи чаламуллалар бундай кезларда хижолат чекиб қолардилар.

Меҳнат фаолиятини муаллимликдан бошлагани учун ана шу кесбининг шаъри, заҳмати тегин англор, аёнвий август конференцияларини ўзи бош-қош бўлиб ўтказар, бу борардаги янгилик, ташаббусларни қўлаб-қувватлар, хизмати сингган ўқитувчиларни унвону тақдирномаларга тавсия этиш пайида бўларди.

«Узбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Пайарик район партия комитетининг биринчи секретари Хайрулла Сайдиёв 12 майда 48 ёшида тўсатдан вафот этди».

Ажойиб коммунист, совет халқининг содиқ фарзанди, самийи инсоннинг ёрнин хотираси қалбларимизда абадий санланади».

«Узбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Пайарик район партия комитетининг биринчи секретари Хайрулла Сайдиёв 12 майда 48 ёшида тўсатдан вафот этди».

Самарқанд вилояти совети ижроия комитети раисининг маданият ишлари бўйича муовини этиб тайинланганда уни билган, таниганлар «ана энди ўзини тугибди, муносиб одамни қўйибди», дейишганди. Уша кезларда вилоят партия комитетининг биринчи секретари бўлиб ишлаган Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Бектош Раҳимов маданият, ободончилик ишларига катта эътибор берар, бу соҳага дахлдор, қадарли кадрларни шахсан ўзи танилар эди.

Шу ўринда бир нарсани айтиб ўтиш жоиз. Ёзилганми, ёзилмаган қандами, тўғрими, нотўғрими, ҳарқалай, узоқ йиллар мобайнида районларга (баъзан вилоятларга ҳам) етакчи раҳбар этиб бошқа жойдан келганлар сайланардилар) аслида юқори қадарларда тайинланган раҳбар номидагина лекин аксар ҳолларда, юз фоиз овоз билан «сайланарди». Балки ҳолиликни ташминлаш, ошанга-оғайи-нгарчаллик, махаллийчилик, яна бошқа нарсаларнинг олдини олиш мақсадида шундай қилингандир.

Бирор районга ёки вилоятга бошқа жойдан юборилган ҳолис одам раҳбарлик қилди, дейлик. Озми-кўлими, ахлоқий-эмоиши, баҳоли қудрат ишларида. Вақт — энг зўр ҳақам. Бўвоқлар оқими тингач, кўп нарсани аён бўлади. Эзгу ишлари, ташаббуслари, муомаласи, хуллас, ҳамма-ҳаммаси халқ дилда, тилида қолади. Аини

чоғда, нохуш ишлар қилган, одамлар қадридан кўра ўз қорини кўпроқ ўйлаган, «бураб» еган, турфа йўллар билан пул, дунё тўплаган, топан-туғганини қумолидақ ташинган, ахлоқсизлик ва бошқа очик ё пинхоний қинғирликлар қилган бўлса, халқ кейинчалик гоҳ забталибди, гоҳида қулиб, естехзо билан гапириб юради. Эл назаридан ҳеч нарсани қочиб қутулмайди. Жижазча вилоятга Сент Маметович Тоиров биринчи котиблик қилган йилларда унинг ишларидан рози одамлар кўп бўлиши билан бир, норозилар ҳам бор эди: «Ўз қавмларини қўлайтирарди, ёлғиз ўриларча яқинларини қўлайти, Супада шоҳона машаққатлар қурармиш, оддий фуқарони у ёққа ўтказмасмиш» ва ҳоказо... Бугунги кунга келиб шундай фикрни кўпроқ эшитасиз: «Жижазҳадаги кўркли, ярашгли иморатларнинг бари Сент Маметовичи даврида, унинг ташаббуси, олиб-югуриши билан қурилган, жаннатмакон маскан — Супа бугунги кунда фойдасиз. Унинг аввалги фойдаси йўқ. Рўзи барҳаёт бўлсин у кишининг...»

Хайрулла Сайдиёв биринчилардан бўлиб ўз районига Биринчи бўлди. Пайарик ҳудуд кенг, бир пайтлар иккига бўлган, кейин бирлаштирилган, юз мингдан ортиқ аҳоли истиқомат қилди. Межбуриятлари оғир: пахта планининг ўзи 65 минг тонна, пилла, дон, чорва ҳам шунга яраша. Шимолий қисмда жойлашган, об-ҳавоси салқин бўлгани учун гўза бошқа жойлардагидан ҳафта-ун кун кеч етилар, йиғим-терим ҳам шунга яраша қўйил, ноябрь, ҳатто декабргача борар, турган гапки, режалар сурункали бағирлармасди. Хуллас, Пайарик энг катта ва энг қолоқ районлардан ҳисобланар, ачинарлиси — бунга қўйилган қилинган эди: аввалги раҳбарлар ўзларини жон қойитган қилиб кўрсатишса-да, қаттиқ гап эшитмасликларини ахши билшар, танқиддан холи одамлардан эдилар.

Бир қўлайлик томони ҳам бор эди:

ғар бўл, инсофи билан бўл, деган ғар бор. Кексаларимиз айтмоқчи, тиш берган худо ризқини ҳам берди. Бола-чақа улғайса, бир кунини кўрар, ишқилиб тинчлик бўлсин. Узимизни ўтга-чўққа минг урмайлик, охирида олиб кетадиганамиз — тўрт метр оқ сурп. Лекин ўлганмиздан кейин қанча мол-дунёси қолди деб эмас, қанча кўчат экиди, иморат қурди, кўприк солди, қанча фарзанд, шогирд ўстирди, қандай савоб иш қилиб кетганини эслашса-ди», дебди. Мажлис аҳли бир зум тек қотибди, ҳали ҳеч ким райком котибидан бунақасини эшитмаган экан. Вафотидан кейин шу гапини кўп эслашди: эзгу, савоб ишларни қилди, қўлайдан келган ахлоқини қамати, раҳбарлиги даврида банк, дорихона, суд, прокуратура, милиция, намунали мактаблар, боғчалар, маъмурий ва бошқа бинолар қурилди, боғ-роғлар яратилди, ўзидан яхши ном қолдирди.

Меҳнат ва уруш ветеранлари, нуруний кексаларнинг ҳурматини аниқлашга уринган бўлиб, Буюк ислоҳотчи муслулсон Шарҳида мазлум ва машхур имом ал-Бухорийнинг холи пойи Пайарик районига жойлашган. Бу ерни эиберати қилди, қабр тошини қўлга суришни орзу қилганлар хорижда сон-саноксиз. Элтинчи йиллар охирида Иттифоқимизга ташриф бурган Индонезия президенти Сукарно, сўнг Жаҳакарпал Неру ал-Бухорий қабрини эиберати қилиш истagini билдиришмаганди, бу муқаддас жой қаровасиз ҳолига ётган бўлармиди. Уша кезлари маънавий қадриятларимизга муносабат қандай эканлигини шу нохуш далил ҳам айтиб турибди. Улуғ аллома таваллудининг 1200 йиллигини ўтказиб, бу жойларни обод қилишда Х. Сайдиёвнинг ҳам ҳиссаси катта бўлди. Чет эллардан, Урта Осиёдан келган эибератчиларни қабул қилишда Хайрулла ака ҳам иштирок этар, вақти-вақти билан, жума номозида келган ота-хонлардан ҳол-аҳвол сўраб турар

ни шу лавозимга мақбул топаётганми» дея бекосдан қилинган тақлиддан ёш мутахассис одадга шо-биқ қолар, турган гапки, фахрлар, билдирилган ишончини оқла-шай йўлда кучи, билими, вақтинчи аямасди. Ўзи синанган мутахассислардан анча-мунчасини вилоят, ҳужурятнинг турли масъул иш-ларига тавсия этди. Х. Сайдиёв айт-ганда, Яшилгини кўпинча бил-дирайди, боғлас қилар, писанда эйтиб юзига соғмас, ёлғиз ўзини кўра-диган, бировнинг иши учун саратон-да қўли совқотадиган, оғла юргин, фақат менинг ортимдан» дея иш ту-дагиларан «тоифасидан эмасди» у.

Ҳамма нарсани ҳам ўзига боғлиқ бўлмагани аниқ. Қўнлимаганда юқ-ридан овози таниш киши кўнги-роқ қилиб қоларди: «Фалонин олдинги-га борарди. Яхши одам. Фалон ишга қўйилса, олиб кетади». Яхши одам эмаслигини, кўйса, бир то-монни ўпириб кетишини биларди. Эътироз бир сўз билан кесиб таш-ларарди. Иккинчи марта қилмай ҳам кўрди — очик ва пинхоний зарбалар еди. Раҳбариятда фидойи, ташаб-бускор одамлар билан бирга ўзини вилоятнинг ҳақиқий ҳўжайини деб билдирган, аслида ҳаром қўли бў-лган, ўқ ўтмас, сувага чўкмас одамлар ҳам бор эдилар, улар пировардида аижодан қўйилар, эзилар эди.

Унинг кадрларга бўлган муноса-батига мисол. Икки кесиб — агро-номлик ҳўқуқшуносликда ўқиган Азимжон Раффорунни билимдонли-ги, ишчанлиги, кантирлиги учун кадрларди. «Коммунизм» колхози раислигига тавсия этганлардан би-ри эди. Ишида камчиликлар сезса, юзинг-кўзинг демей, рўй-рост айт-тарди. Бир кун Азимжон раислик-дан бўшатиб деб ариза қўйибди қилди. Хайрон бўлиб қулиб қўя қолди. Бу ҳол иккинчи бор такрор-ланган, сабабини сўради. «Ишон-чанингиз учун раҳмат, — деди Азимжон. — Яхшим, ёлмоним, иш-ладим. Раис сифатида нимагаки қо-

ғизни тахт қилиб олиб берган эдим. Энг сўнги нуқтада энг яхши оғай-нларингиздан бирин пана берди, за-рарингизга гилриди. Мен буни кут-маган эдим. Аралашмай қолдим. Фақат қилгини сўраган, ўзинги-га ўйлаб топиб оларсиз...»

Уша йилларда, Пайарикка ижод-корлар чиндан ҳам кўп ташриф бурюришарди. Районга киравериш-да, Зарофшон бўйида, сўлим дар-гоҳ — журналистлар уйда тез-тез икюдий мусоҳабалар бўлиб тура-ди. Езувчилар уюшмаси бошқура-ви район партия комитетига, биринчи котиб номига катта миннатдорчилик билдириб маъсус хат ҳам йўллаган эди. Хайрулла ака адиллар Одил Ёқубов, Абдулла Орипов, мунақ-қаб Матқўб Қўшонов ва бошқа-лар билан жуда қадрдон эди. Са-марқанд вилоятга гастролга борган Ҳамза театри гуруҳини Пай-арикка тақлиф этган, «Гурунг» спек-такли «Коммунизм» колхозини ши-нонда қўйилганда район фаолла-ри билан келиб қўрган, артистлар-га ҳурмат, илтифот қўрсатган, ке-йин муаллимга «Машрабжон, аса-рингизни мириқиб томоша қилдик», ахшилик билан ёлмонлик ўртасида-ги азалий курашни чиройли бир шиклда «фодолаб» берибсиз, янги икюдий омадлар тилаймиз», деган мазмунида илтиҳ этиб юзюрган эди.

Етмиш саккизинчи йил охирида-да Тошкентга қандайдир бир йи-гинга келган эди. Район пахта-пилла ва бошқа соҳаларда режа-ларни ошириб бағжарган, қайғайти-жуда яхши эди. Қадрдон шорлар-нингиз билан бир суҳбат курсак, деб қолдилар. Шорлардан Абдул-ла Орипов, Азим Суюн, раислар Нурмат Азимов, Исоқ Хаки-мов, журналист Ҳасан Худоберди-ев, файласуф Шамсиддин Ходикю-лов бизникида тўпланди. Ширин суҳбат аллаҳмағланича давом этди. Сўз, шеър, маълум мутассир эди. Бир маҳал Абдулла Орипов қоғоз ва қалам сўради-да, «Хайрулла ака, кифтингизни тутиб турсангиз», деб қолди. «Марҳамат», деди жимла-йиб. Шор қоғозга шу сатрларни эди:

Хайрихоқ одамлар бетаъла, ҳамдан,

Олам бир бутундир шу ниноқликдан.

Ахир муҳаббат ҳам, ахир дўстлик ҳам

Бошланган эмасми шу ниноқликдан. Меҳшур «Хайрихоқ» шеъри шор шуурда аввалдан етилиб юрган-миди, ё шу ерда қўйилиб чиқди-ми, буни билмадим, лекин Хайрул-ла ака жуда ҳам хурсанд бўлиб, дастхатни олди, кейин ҳам эслаб юрди.

Тошкентда, физик Абдужалил Му-хаммадиев, шор Азим Суюн, фай-ласуф Шамсиддин Ходикюлов, ҳуқуқшунос Обид Аллобов ва бошқалар хонадонда бун-дай мароқли суҳбатлар кўп бўлган. Хайрулла ака туфайли сарфдошлари Умрзоқ Турсунов, Амин Сатторовлар билан танишдик. Аввалдан таниш Абдушўкур Му-хаммадиқулов, Қожиқул Ходикюлов, Искандар Умрзоқовлар билан қадр-дон, иноқ бўлиб кетдик.

Кўнлақ, «Хотира кутуби»да Хайрул-ла ака қабрини ҳам эиберати қилдим. Вафот этганига етти йилдан ошган эс-ла-да, қабрига бирор бағорлик эри-натилмаганини кўриб, бағдирли зў-латиб кетдим. Наҳотки, тирингиде-да шу қадар ҳурмат-эътиборди, ҳозир ҳам номи халқининг тилидан туш-майдаган инсон вафотидан кейин қадриланса! Ахир у киши нафа-қат ҳам танқиди раҳбарлардан эди-ку. Тиркилигидега дўстиман, шогир-диман дега оғиз тўдириб, номини тутиб, садоқатга қасамд қилиб ю-рганлар қанга?

Хайрулла ака инсон омили деган етала пайдо бўлмадани илгари ин-сонни тирингиде ва вафотидан ке-йин қандай қадрлар кераклигини кундалик фаолиятда кўрсатиб ту-рарди. Ингирма биринчи йилдан Фирқа аъзоси Назар Мубошово-нинг 80 ёлини тўйини муносиб ўт-казган, шаинга киши гаплар айт-ганини эслайлик. Совет Иттифоқи Қаҳрамони Пиримқул Нурмонов но-мини у туғилиб ўсган колхозга, Фирқа ва меҳнат ветерани Аҳмад-жон Нишонов номини кинотеатрга беришда ташаббускорлардан бири эди. Яқинда Нубийшан номли жа-моа аъзолари ҳўлқаниш шу ерда туғилиб ўсган аф фарзанди Хайрул-ла Сайдиёв номини қўйишни сўраб исқори ташкилотларга мурожаат эитишганини эшитиб, кўнглимиз ра-вшан тортиди.

Хайрулла Сайдиёв оғирлиги инсон, дивангил раҳбар эди. Бировлар-нинг хоталори учун вимдон қўйи-лаб жавоб берган пайтлари ҳам бўлган. Аён-ку дардини енгилла-риб учун тўлиб йилларди, эркин-чи! Айниқса, у эл назаридан раҳбар бўлса, Бировага ёришни, тўйиб йи-ниси, бўралаб сўнишни, ўририб йи-ниси билмасса, У — портлайди. Хайрулла Сайдиёвнинг ўзини аямай бетиним ишлаш, орият кучи, дард-лар туғуну ўзинига мазлум ситам йиқтиди.

Халқ биллиб айтган: Ёмонга ўлма йўқ, Яхшига турму йўқ.

Бу сөфөр Робия ани бориб кў-ролмадик. Келинлари, ўли, нева-рлардан саломини етказишни илтимос қилдим. Ўуриси, юрғани чинаш беролмайди, деб ўчиндим. Билмадим бортанида га моншош адо қилган, соғлар олоқот адо бўй-нига узоқ оқлиб нола қиларди, қоларидан ўларди, сизини кўр-сам, ўзинини қўргандай бўларам, дерди. Аввалгидай кўларидан ишқатор ашлар оқмасди, апа-тати, чунини шулар йил чинда кўриб тамом бўлган, лекин хира торган қўларидан икки томичи ёш думал-ларди. Бу — тиркилигидега ҳур-мат-эътибор қозониб, вафотидан ке-йин қадр топаган, унутулгантган ўли учун алам ёшлар бўларди. Шу ёшларни кўришдан кўридим.

Advertisement for 'Eshonamizga yana shunday' (To our homeland again like that) featuring 'Rahbar' (Leader) and 'BitarMIKA' (The Leader). The ad includes a large image of a man in a suit and a smaller image of a man in a military uniform. The text is in large, bold letters.

шу ерда туғилиб ўсган, ўқиган, университетини битириб келгач, ўқитувчи-лик қилган, кесомолда ишлаб пиши-рган, кейин райком бўлим буддир, ик-кинчи котиби бўлган, Самарқандда ишлаган йиллари ҳам алоқани узма-ган. Демак, у районни, муҳитини, одамларни билади. Лекин шу қў-лайлик аини чоғда ноқўлайлик ҳам турдирарди. Район сени билади, ҳар бир қадаминг, хатти-ҳаракатинг, сў-зинг одамлар назариде бўлади. Бу — қўш масъулият юклатишни умрининг охиригача учуртмади. Бир-икки» далил. Фарзандларини эрқалатмади, эл қатори ўтқоқ, те-ринга чиқарди, ўғиллари ҳарбий хизматга бориб келди (анча-мунча раҳбарларнинг ўғиллари Афронис-тон у ёқда турсин, ўзимизнинг Итти-фоқда хизмат қилишга ҳам «яра-манлиги» мазлум); иморат қурма-ди, давлат уйда яшеди, хотинини директор ёки мудирга қилиб кўтар-мади, оддий ўқитувчилик қилди; бир кунги уқиси Қувондик, қариндош-фурқадан тегшишга ҳўз тикманлар, иш сўраб келманлар, ўзларинг ури-ниб, аралашиб, кўза қараб ишлан-лар, минибди номинини сотманлар, токи баъзиларнинг ноқўя ишлари учун мен хижолат чекмайин, гапга қолди ўтирмайин...»

Партиянинг айтгани—айтган, де-гани — деган, маъмурий-қўмондон-лик аини авжига чиққан кезларда районга етакчи раҳбар бўлиб кел-ган Хайрулла Сайдиёв маъмурият-чилик, буйрўбозлик, расмиятчилик-дан илоини борича қочишга ҳаракат қилди. Ўзини ҳаёт гирдобига урди, одамлар орасига дади кирди, шод-хурсандчилиги, ғам-ташвишларига шерик бўлди, бунга вақт, имкон то-либ, одам ажратмади. Қизиқ ҳол-дини кўрса ўзини четга оладиган-лар эди, иш, юзидан нур томиб турадиган раҳбарни кўрсатар истик-болнига чиқадиган, дард ташвишлар-ини тортинай қилиб айтадиган, ниаяту ташаббусларини беаллоқ наз-ҳор қиладиган, маърад сўрайдиган бўлишарди.

Суханшунос, ўқимашли эмасми, одамларнинг дилида, тилининг учин-да турган гапларни топиб, маъноли сўзлар, сивсий шорларни, сиёқчал-ни, баландпарвозлигини хуш кўр-масди.

Бир кун катта йиғинда, сал қизи-шброқ шундай дебди: «Дехқон да-лада тер тўкиб меҳнат қилаетибди, лекин баъзан вақтида мағзиндан ун, ёғ, зарур кийим-кечак ололмайдди. Бу ишга мутасадди айрим одамлар ўзларини номига ишлатган кўрса-тибди, аслида ўлиб-тирилиб мол-дун-ёниги, ҳаром-қаришга соғуриш би-лан овора. Ҳеч ким билмайди; деб уйлашса керак, лекин халқ ҳаммаси-ни кўриб, сезиб турибди. Уери бўл,

Ал-Бухорий масжидининг имо-ни мулла Усмон билан суҳбатла-шиш хуш кўрар, тарғибот ишла-шга унинг ақли, нотиклигидан фой-даланар эди. Йиғим-терим сўст, асабий ҳолат ҳўкму сураётган кеч-кузда мулла Усмон жамоага, жум-ладан, шундай нутқ ирод қилган экан: «Азилар, ризқ-рўзими, озми-кўлими даромадимиз — шу пахтадан. Бошингиздаги саллангиз, эгингизда-ги ятқангиз, неварангизнинг де-фатари, кийим-кечаги — пахтадан. Шунинг ҳар бирингиз уйдаялғарга ту-шириб қўйинг, ўлиқ-қиларингиз о-вқатидан ҳабар олин, калпирингиз қараб туринг, токи келиларингиз о-рқасига тикилмасин. Ғизқ-рўз ерда қолиб кетса, увол бўлади».

Ун-ўн беш йиллик тарихга бугун-ги тафаккур чўққисидан турибди қараб, шундай эътирозлар айтили-ши ҳам мумкин: «Ўзи бетиним иш-лаганди, соғлигини йўқотгани етма-гандай, катта-кичкини пахтага қў-ларча меҳнат қилишга ундагани, бу йўлда ҳатто дин пешовларини ҳам ишга солгани қандай бўлди? Бизни ҳароб эитган пахта яқнақоим-лиги-ку». Аввало, бу ўн-ўн беш йил-лик тарих, унга ҳозирги кун нуқтаи назардан қарамайлик. Қолаверса, Хайрулла ака аини ҳозирги кун-нинг, демократи» ошкоралик даврининг одами эди, ҳаёт бўлганда пахта майдонлари қамайгани, боғ-роғ, яй-ловлар қонгагани, одамлар ерли бўлишганидан, жумҳурятимизда қу-сатқиллиқни қўлга киритганидан қу-сатқил қўнган бўларди. Кейин у топирилган вазифига ўзини бут-кул бахшанда этадиган ҳақиқий ко-мунистлардан эди. У партияга ишга ишютиришга ҳаракат қиларди. Пар-тиянинг обрўйи ҳозиргидек тушиб кетмаган, тўғрироқ — бу сезилмас, сездиртирилмас эди. Сигиниб, итти-лик келинган идеаллар пуч эканлиги, бугунги кунда аниқ аён бўлди. Партияга, идеалларга ишонган, сид-қидилдан хизмат қилган одамлар кўп, бунда уларнинг аяби йўқ. Ай-ниқса, марҳум коммунистларнинг, уларнинг ҳарят кучини унутишга маънавий ҳаққимиз йўқ. Қолавер-са, у ўзбек, муслулмон фарзанди эди. Муслулмон ризқ-рўз, дон, мева, пахта ерда сочилиб, чириб ётса, уни териб олмалиқни увол деб билади, тангридан кўрқадим, вим-донин қўйилади.

Хайрулла Сайдиёв қадр танлашда ўзига хос адолатли йўл тутишга ин-тилар эди. Истеъдодли, серғайрат одамни узоқ ва яқиндан синчилаб кузатиб юрар, лефқати, ташаббус-корлиги, ҳалоллигига ўзи ишонч қўриш қилар, умуман, одамни ҳатти-ҳаракати, гап-сўзи, ўз-андомига қараб тез ва ашадмай аниқлай олиш-дек бир сифатга эга эди. «Биз сиз-

дир бўлсам, шуни қилдим. Ўқдо-ним бўшадим. Бундан бугеи ишни жилдирилмаслигим, халақит бери-шиш мумкин. Дўптини ерга қўйиб, узоқ ўйлаб, шу қарорга келдим...» «Бировлар калтакласа ҳам кетмай-ман деб мансабга ёпишиб ола-ди-ю, сиз эса... Қарорингиз қатъий бўлса, нима ҳам дердик». Розилик берди, ҳурмати ошди, кўп ўтмай бошқа, масъул бир ишга қўйди.

«Етакчи деб ўйлаган одамимиз етакланувчи бўлиб чиқди, — де-ган эди бир ношуд раҳбар ҳоқи-да кўйибди. — Айриллар мутта-ҳам қилиб олиб, буридан юл ўтқа-эиб юришибди». Ҳўқуқ посбонларидан бири, ўша пайтдаги қондага кўра, қолақ ш-жаллик вақин қилиб белгиланган эди. Ғўзанинг аяби паст, ҳамма да-лада, саратон қизинде тер тўкиб ишлашар, ҳўқуқшунос бўлса на ишда, на далада кўринарди. Одам-ларини менсимай қўйгани, кимни-бир сўкгани, ҳатто ақсидан олиш-гача бориб етганини эшитиб яхши-корна дашмон беришарди. Лекин кўр қилмаган экан, Кимдир унинг дипломат кўтариб, бир тўп болани ёнига олиб, сизларни юристикка жойлаштирмаган, деб Тошкентга ке-тганини айтди. Жаҳли кам чиқарди, лекин қаттиқ чиқарди. Келиши би-лан катта йиғинда турғизиб қўйди-ди. Пайарикнинг ҳаром пули сени қутуртирдим? Эртадан бошлаб районода қорангини кўрмайин», де-ди. Айтганини қилди.

Бир дўстимизнинг «кўтарилиб» кетишига оқ қолган. Хайрулла ака-нини Тошкент аэропортида кузата ту-риб, қайғайти яхшилигидан фой-даланиб, Машраб Бобоев, мен ва яна бир қанча оғайинлар шундай дегандики: «Бизнинг умумий бир илтимомимиз бор. Районимизга иш билан ё меҳмон бўлиб борган одам мақтаб келарди. Ажойиб котибларингиз 3. Нурутатовайи шана-ванда йиғиларингиз бор экан», дейишарди. Биз бундан фахр-лорамиз. Қайси ижодкор, санъаткор келса, Зиёдулла олиб юрарди. Ва-қтларида шеър, мақолаларни Га-лан мунтазам қатнашиб турарди. Журналист дўсти Абдиқулов Исма-тов билан тўй-тантаналарни қойил-мақом ўтказиб турарди. У одамлар-ни, одамлар уни яхши таниди. Шу йиғини ёнигизга — унчинчи котибликка, бошқа бирор ишга олсангиз, қанотингизга кириб, юкин-ганин анча енгиллатган бўларди. Кейин биз мавзуда гап очма-дик. Орадан ярим йилча ўтса, районога кираверишдаги 5-ўзэл деган жойда суҳбатлашиб ўтирга-нимизда Хайрулла аканинг ўзла-ри гап очиб қолдилар: «Зиёдулла, оғайинларингизнинг ҳурмати сизга баланд экан, бир нарсани дейишган-ди, айтганини қилиб сизни яхши бир ишга мўлжаллаб, ҳўжжатларин-

ЮКСАК СУРЪАТ

Хабаровск ўлкаси ўрмон санаоти ҳўжалиқчиларидан бирига 10 та уй қўншила-рининг қўрғонда 20 та ди. Бу воқеанинг ўзбеки-стонга бевосита алоқаси бор:

уайлари «Голодностестрой-га

